# KOHTUJURISTI ETTEPANEK

CHRISTINE STIX-HACKL

esitatud 27. aprillil 2006 [1]

## I. Sissejuhatus

1. Käesolev kohtuasi puudutab ühenduste privileegide ja immuniteetide protokolli [2] ühe sätte, nimelt otsestest ja kaudsetest maksudest vabastamist puudutava artikli 3 tõlgendamist, mida Euroopa Kohus on senini vaid mõnel korral [3] teinud.

2. Cour d'appel de Bruxelles'i eelotsusetaotlusest on komisjoni esindatava Euroopa Ühenduse ja Belgia riigi vaheline õigusvaidlus, mis käsitleb protokolli artiklis 3 sätestatud vabastuse sisu ja ulatust. Komisjoni arvates on selle sättega vastuolus põhikohtuasjas kehtestatud riigilõiv, millega mõistetakse välja rahasummasid või kohustatakse üle andma väärtpabereid ja mille suurus sõltub asjaomasest summast.

## II. Õiguslik raamistik

### A. *Ühenduse õigus*

3. EÜ artikli 291 kohaselt on ühendusel liikmesriikide territooriumil oma ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immuniteedid vastavalt tingimustele, mis on sätestatud protokollis.

4. Protokolli artikkel 3 sätestab:

„Ühendused, nende vara, tulud ja muu omand on vabastatud kõikidest otsestest maksudest.

1 — Algkeel: saksa.

2 — 8. aprilli 1965. aasta protokoll (EKL 1967, 152, lk 13) (edaspidi „protokoll").

3 — 28. märtsi 1996. aasta otsus kohtuasjas C-191/94: AGF Belgium (EKL 1996, lk I-1859). 8. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-220/03: EKP *vs.* Saksamaa, (EKL 2005, lk I-10595) käsitleb vaid kaudselt protokolli artiklit 3. Vt lõpuks menetluses olev kohtuasi C-437/04: komisjon *vs.* Belgia).

Alati kui võimalik, võtavad liikmesriikide valitsused asjakohased meetmed, et hüvitada või tagastada vallas- ja kinnisvara hinnas sisalduvad kaudsed maksud ja müügimaksud, kui ühendused teevad ametlikuks kasutuseks ulatuslikke oste, mille hind sisaldab selliseid makse. Neid sätteid ei kohaldata, kui nende mõjul ühenduste piires kahjustataks konkurentsi.

Vabastus ei kehti maksude ja tasude suhtes, mis katavad üksnes kommunaalteenuste [mõiste „kommunaalteenused" asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „avalikud teenused"] kulud."

B. *Siseriiklikud õigusnormid*

5. Code des droits d'enregistrement [registreerimislõivude seadus] artikkel 142 sätestab:

„Riigilõiv on 3% kohtute poolt tehtud otsuste puhul, millega lõplikult, esialgu, peamiselt, subsidiaarselt või tingimuslikult mõistetakse välja rahasummasid või kohustatakse üle andma väärtpabereid, s.h kohtuotsuste puhul samade rahasummade ja väärtpaberite võlausaldajate nõuete rahuldamise järjekorra määramise kohta. Riigilõivu arvutatakse rahasummade väljamõistmisel või väärtpaberite üleandmiseks kohustamisel ühele isikule põhikohtuasjas välja mõistetud rahasummade või üleantavate väärtpaberite väärtuse kogusummalt, millest on lahutatud intressid, mille summat kohus ei ole arvuliselt kindlaks määranud, ja kohtukulud, ning võlausaldajate nõuete rahuldamise järjekorra määramisel võlausaldajatele jaotatavalt kogusummalt."

6. Artikli 35 lõige 3 (muudetud 22. detsembri 1989. aasta seadusega) sätestab:

„Kohustus maksta riigilõive, mida nõutakse seoses kohtuotsustega [...], on:

1. igal kostjal temalt välja mõistetava rahasumma ja üleantavate väärtpaberite ulatuses või selles ulatuses, milles määratakse tema võlausaldajate nõuete rahuldamise järjekord, ning kostjatel solidaarselt, kui tegu on solidaarselt väljamõistmisega;

2. hagejatel välja mõistetava rahasumma ja üleantavate väärtpaberite ulatuses või igaühel neist selles ulatuses, milles määratakse nende nõuete rahuldamise järjekord, kuid igal juhul mitte üle poole rahasummast või väärtpaberite väärtusest, mille neist igaüks saab.

[...]

Riigilõiv ja vajadusel trahv tuleb tasuda ühe kuu jooksul alates päevast, mil registreerimislõivu haldur postitas tähitud kirjaga makseteate."

## III. Asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

7. Tribunal de première instance de Bruxelles'is toimunud kohtuvaidluse esemeks oli komisjoni ja SA MCFE vahel 1993. aastal sõlmitud lepingu täitmine. See kohus mõistis 25. jaanuari 1994. aasta otsusega komisjonilt SA MCFE kasuks välja esialgse summa 10 845 935 Belgia franki ehk 269 589 eküü, millele lisandusid intressid ja kohtukulud.

8. Maksuhaldur (üheksas büroo) nõudis 24. veebruari 1994. aasta kirjas komisjonilt võlgnetavate registreerimislõivude tasumist summas 325 470 Belgia franki (3% 10 849 000 Belgia frangist). 2. augustil 1995 nõuti komisjonilt uuesti, et ta tasuks lisaks eelmainitud summale trahvi hilinemise eest summas 32 500 Belgia franki. Trahvi suurendati hiljem 38 000 Belgia frangini.

9. 15. jaanuaril 1996 tegi maksuhaldur komisjonile ettekirjutuse. Selle ettekirjutusega nõutakse lisaks 325 470 Belgia frangi suuruse registreerimislõivu tasumisele ka trahvi hilinemise eest summas 70 500 Belgia franki, millele arvutatakse juurde seadusega ettenähtud intressid ja kulud.

10. Komisjon teatas ametile 19. jaanuari 1996. aasta tähitud kirjas oma advokaadi vahendusel, et ta keeldub nimetatud riigilõivu tasumisest ja viitas sellele, et ta on protokolli artikli 3 kohaselt nii registreerimislõivust kui ka üldiselt kõikidest kaudsetest maksudest vabastatud. Asjaga tegelev siseriiklik kõrgem ametiasutus vastas sellele 25. jaanuaril 1996, et registreerimislõivu ei tule käsitleda tarbekaupadele kehtestatud maksuna, vaid tasuna, mis katab avalike teenuste kulud.

11. Komisjoni advokaadile teatati 28. aprilli 1997. aasta kirjas, et vaidlusalune ettekirjutus on kinnitatud ministri 18. aprilli 1997. aasta otsusega.

12. 15. juulil 1997 vaidlustas Euroopa Ühendus, mida esindas komisjon, Tribunal de première instance de Bruxelles'is ühendusele 15. jaanuaril 1996 registreerimislõivu halduri tehtud ettekirjutuse, mis 19. jaanuaril 1996 kuulutati täitmisele pööratavaks ja mis toimetati kätte 30. jaanuaril 1996.

13. Tribunal luges vaide vastuvõetavaks, kuid põhjendamatuks. Ta sedastas selle kohta, et registreerimislõiv on kaudne maks (mida keegi ei vaidlusta) ja järeldas sellest, et see ei kuulu nimetatud protokolli artikli 3 esimese lõigu kohaldamisalasse, mis näeb ette üldise vabastamise otsestest maksudest, ja sellele ei kohaldu ka teises lõigus kaudsetele maksudele ette nähtud vabastus, mis on selgelt seotud tingimusega, et kaudsed maksud ja müügimaksud sisalduvad kaupade hinnas. Esimese astme kohus on seisukohal, et käesolevas asjas ei sisaldu registreerimislõiv SA MCFE teenuste eest tasutavas hinnas, kuna registreerimislõivu suhtes ei lepitud kokku lepingus, vaid see tuleneb kohtuotsusest. Lisaks sellele leidis Tribunal, et protokolli artikli 3 teise lõigu tõlgendamiseks Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotlus on tarbetu.

14. Euroopa Ühendus esitas 14. septembril 2001 selle otsuse peale apellatsioonkaebuse.

15. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kaalutluste lähtepunkt on asjaolu, et Euroopa Ühendus ja Belgia riik on Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 3 teise ja kolmanda lõigu tõlgendamisel vastandlikel seisukohtadel.

16. Vastupidi Belgia riigi seisukohale, mille kohaselt puudub „igasugune mõistlik kahtlus selles, et registreerimislõivule ei kehti protokolli [...] artikli 3 teises lõigus sätestatud vabastus", mistõttu eelotsusetaotluse esitamine ei ole vajalik, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et rahvusvahelised lepingud ja konventsioonid vajavad tõlgendamist isegi siis, kui nende sätted on selged.

17. Seejärel märgib Cour d'appel, et Euroopa Kohus tõlgendas otsuses AGF Belgium kaudsete maksude kehtestamise tingimusi laiendavalt, piirdumata vaid protokolli artikli 3 teise lõigu sõnastusega. Sel seisukohal on eelotsuse taotluse esitanud kohus ka Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikli 31 lõike 1 tõttu, mille kohaselt „lepingut tõlgendatakse [...] lähtudes lepingu mõttest ja eesmärgist".

18. Neid asjaoludel esitas Cour d'appel Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 3 teist lõiku, mis sätestab, et liikmesriikide valitsused võtavad asjakohased meetmed, et hüvitada või tagastada kaudsed maksud ja müügimaksud, tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamisalasse kuulub proportsionaalne riigilõiv, mida võetakse seoses kohtute poolt tehtud otsustega, millega mõistetakse välja

rahasummasid või kohustatakse üle andma väärtpabereid?

2. Kas Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 3 kolmandat lõiku, mis sätestab, et vabastus ei kehti maksude ja tasude suhtes, mis katavad üksnes avalike teenuste kulud, tuleb tõlgendada nii, et maks, mille peab menetluse tulemusel tasuma kaotanud pool, kellelt mõistetakse välja teatav summa, on maks või tasu, mis katab üksnes avalike teenuste kulud?"

## IV. Eelotsuse küsimuste analüüs

19. Oma esimese eelotsuse küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas vaidlusalune registreerimislõiv kuulub protokolli artikli 3 teise lõigu kohaldamisalasse, kuna tegemist on kaudse maksuga. Teine eelotsuseküsimus käsitleb registreerimislõivu võimalikku kvalifitseerimist maksu või tasuna, mis katab protokolli artikli 3 kolmanda lõigu mõttes avalike teenuste kulud.

20. Kui vaidlusalune riigilõiv kuuluks protokolli artikli 3 kolmanda lõigu kohaldamisalasse, siis igal juhul ei kehtiks selle puhul protokolli artikli 3 teises lõigus sätestatud võimalik vabastus, mistõttu selle sätte tähendus ei ole enam oluline. Järelikult on soovitav käsitleda kõigepealt teist eelotsuse küsimust.

### A. *Teine eelotsuse küsimus*

#### 1. Poolte põhiargumendid

21. *Belgia* on seisukohal, et registreerimislõivuga kaetakse avalike teenuste kulud, mistõttu on see protokolli artikli 3 kolmanda lõigu kohaselt välistatud vabastusest. Vastupidisel seisukohal on *komisjon* ja esimese astme kohus, leides et tegemist on maksuga, mille eesmärk on katta avaliku võimu üldiseid kulutusi.

#### 2. Õiguslik hinnang

22. Euroopa Kohus käsitles protokolli artikli 3 kolmandas lõigus sätestatud tasu mõistet

esimest korda kohtuasjas AGF Belgium [4]. Ta märkis esiteks, et protokolli artikli 3 kolmas lõik vastab — üksikute liikmesriikide siseriiklikus õiguses tuntud — vahetegemisele maksu, millega kaetakse avaliku halduse üldised kulutused, ja riigilõivu vahel, mis on vastutasu konkreetse osutatud teenuse eest.

23. Euroopa Kohus selgitas veel lisaks, et:

„[j]uba mõiste „vastutasu teatava teenuse eest" eeldab, et seda teenust osutatakse või vähemalt võidakse osutada isikutele, kes tasu maksavad. Seega võib tasu olla vastutasu avalike teenuste eest protokolli artikli 3 kolmanda lõigu tähenduses ainult siis, kui selliseid teenuseid osutatakse või vähemalt võidakse osutada isikutele, kes tasu maksavad." [5]

24. Vaidlusaluse registreerimislõivu suhtes tuleb märkida, et riigilõiv kehtestati Belgia kohtusse pöördumise eest — nimelt kohtuotsuse väljakuulutamisel või pärast seda —, nii et selles asjas ei näi erinevalt kohtuasjast AGF Belgium teenuste kasutamine kaheldav.

25. Tasu teenuste eest protokolli artikli 3 kolmandas lõigus sätestatud erandi mõttes ei eelda loogiliselt vaid ühekordset teenuste kasutamist või nende kasutamise võimalust, vaid ka väljamõistetud rahasummade eesmärgipärast kasutamist. Euroopa Kohus ei ole kohtuasjas AGF Belgium vahendite kasutamist käsitlenud, kuna see ei olnud tol ajal probleemne: toona oli tegemist nimelt kindlustusmaksete lisamaksuga, mis pidi minema erinevate avaliku teenistuse asutuste rahastamiseks, ilma et lisamaksu tasumine oleks põhjendanud hüvitise saamise õigust.

26. Seevastu käesoleva juhtumi puhul peaks registreerimislõivust tekkinud tulu kasutamisel olema oluline tähtsus, nagu seda märkis ka esimese astme kohus.

27. Kohtujurist F. G. Jacobs märkis oma ettepanekus kohtuasjas AGF Belgium [6], et oluline erinevus maksu ja avalike teenuste kulusid katva tasu vahel seisneb selles, et „maks on [...] riigile tehtav makse, millest

4 — Viidatud eespool 3. joonealuses märkuses.

5 — *Ibidem*, punkt 26.

6 — Kohtujuristi 15. veebruari 1996. aasta ettepanek eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas C-191/94, punkt 31.

rahastatakse üldised avalikud kulud", nii et „hüved, mida üksik maksumaksja selliste kulutuste eest saab, ei ole võrdelises suhtes tema poolt tasutud maksetega", samas kui „tasu [...] on hind, mida makstakse konkreetse teenuse eest. Tasu ja saadud hüve vahel on otsene seos."

28. Euroopa Kohus kohaldas otsese seose kriteeriumi teenuse ja selle rahastamise vahel teisiti, nimelt seoses ametnike immuniteetide protokolli artiklile 13 eelnenud eeskirja — EMÜ privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 12 tõlgendamisega [7]. Tollal tõusetus ühenduste ühe ametniku suhtes küsimus, kas koolituskulud vabastatakse Madalmaade õiguse kohaselt siseriiklikest maksudest. Euroopa Kohus otsustas, et maks või riigilõiv, nagu vaidlusalune koolituskulu, mis kujutab endast hüvitust teatava avaliku halduse teenuse eest, ei ole maks viidatud eeskirja tähenduses, kuna see on kehtestatud vaid seoses mittekoolikohustuslike õpilastega.

29. Kohtujurist F. G. Jacobs osutas oma eespool viidatud ettepanekus kohtuasjas AGF Belgium [8] sellele, et otsese seose kriteeriumi kasutatakse kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga teistes valdkondades, „eelkõige seoses käibemaksudirektiivide tõlgendamist puudutavate otsustega" [9].

30. Ka direktiivi 69/335/EMÜ käsitlev Euroopa Kohtu praktika [10] toetab seda seisukohta: direktiiviga 69/335 kehtestati kapitalimaks, kusjuures selle direktiivi artiklid 10 ja 11 keelavad direktiivis sätestatud toimingutelt ja äriühingutelt sisse nõuda täiendavaid makse või tasusid — välja arvatud „lõive või tasusid" (direktiivi 69/335 artikli 12 lõike 1 punkt e). Tekkinud on ulatuslik kohtupraktika [11], mis käsitleb vastavaid lõive ja tasusid, st tasusid, mis on suunatud osutatud teenuste kuludele, kusjuures Euroopa Kohus on välja kujundanud kriteeriumide kogumi lubatud ja keelatud lõivude ja tasude eristamiseks. Selle kohtupraktika kohaselt „ei saa tasu, mis ilma ülempiirita kasvab proportsionaalselt tehinguväärtusega, juba oma olemuselt olla riigilõiv direktiivi

7 — 8. veebruari 1968. aasta otsus kohtuasjas 32/67: van Leeuwen (EKL 1968, lk 68).

8 — 6. joonealuses märkuses viidatud kohtujuristi ettepanek, punkt 33.

9 — Ta viitab siinkohal 8. märtsi 1988. aasta otsusele kohtuasjas 102/86: Apple and Pear Development Council (EKL 1988, lk 1443), mis puudutas tasulist sundliikmesust Inglismaal ja Wales'is toodetud õunte ja pirnide müügi edendamise ja kvaliteedi parandamise ühenduses. Euroopa Kohus otsustas, et need tegevused ei kujuta endast „teenuste osutamist [...] tasu eest" kuuenda käibemaksudirektiivi artikli 2 mõistes, kuna puudub otsene seos tasu suuruse ja üksikule tootjale kaasnenud hüvede vahel.

10 — Nõukogu 17. juuli 1969. aasta direktiiv 69/335/EMÜ kapitali suurendamise kaudse maksustamise kohta (ELT L 249, lk 25; ELT eriväljaanne 09/01, lk 11).

11 — Vt nt 20. aprilli 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-71/91 ja C-178/91: Ponente Carni ja Cispadana Costruzioni (EKL 1993, lk I-1915); 2. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-188/95: Fantask jt (EKL 1997, lk I-6783); 29. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-56/98: Modelo I (EKL 1999, lk I-6427); 21. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-19/99: Modelo II (EKL 2000, lk I-7213); 21. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas C-206/99: SONAE (EKL 2001, lk I-4679) ja 10. septembri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-216/99 ja C-222/99: Prisco ja CASER (EKL 2002, lk I-6761).

mõistes. Isegi kui mõnel juhul peaks esinema seos osutatud teenuse terviklikkuse ja tehinguväärtuse vahel, siis ei ole sellise tasu suurusel üldjuhul mingit seost selle teenuse osutamiseks haldusaparaadi tehtud konkreetsete kuludega" [12].

31. See seisukoht näib olevat käesolevale juhtumile üle kantav: käesolevas asjas määratakse riigilõiv vaidlusaluse siseriikliku regulatsiooni kohaselt protsentuaalselt väljamõistetud summaga. Teatavatel juhtudel võib see summa [13] vastata küll hagi hinnale, kuid ei anna informatsiooni õiguslike küsimuste tegeliku komplekssuse kohta asjaomases kohtuotsuses. Seda vähem annab see teavet siis, kui kõnealust riigilõivu ilmselt ei nõuta otsuse tegemata jätmisel — näiteks hagi tagasilükkamise korral, kuigi ka antud juhul on kohus osutanud teenust. Viidatud kohtupraktikast direktiivi 69/335 artikli 12 kohta võib käesoleva juhtumi puhul järeldada, et juba riigilõivude väljaarvutamise liik ja viis — mis on protsentuaalne väljamõistetud summaga — välistavad käesolevas asjas hüvitise osutatud teenuste eest.

12 — 26. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-134/99: IGI (EKL 2000, lk I-7717, punkt 31), milles on viidatud eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsusele C-188/95, punkt 31. Vt ka 24. jaanuari 2002. aasta määrus kohtuasjas C-45/00: SONAE Turismo (EÜT 2002, C 109, lk 15) ja 21. märtsi 2002. aasta määrus kohtuasjas C-264/00: Gründerzentrum-Betrieb-GmbH (EKL 2002, lk I-3333).

13 — [...] kuivõrd hagiavaldused täies ulatuses rahuldatakse.

32. Sellest hoolimata tuleb järeldada, et kuna vaidlusalusest riigilõivust saadavat tulu ei kasutata teataval otstarbel, puudub siin igal juhul nõutud seos kasutatud teenuse ja selle rahastamise vahel. Asjaomasest riigilõivust tekkinud tulu lisatakse riigieelarvele ja sellega ei rahastata Belgia kohtu osutatud konkreetset teenust.

33. Järelikult tuleb teisele eelotsuse küsimusele vastata, et protokolli artikli 3 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et riigilõiv, mis määratakse kohtumenetluses kaotanud poolele, kellelt on mõistetud välja konkreetne rahasumma, ei kujuta endast maksu või tasu, mis katab avalike teenuste kulud.

B. *Esimene eelotsuse küsimus*

1. Poolte põhiargumendid

34. Komisjon on seisukohal, et registreerimislõivu seaduse artikkel 142 kehtestab maksu, mis läheb vastuollu protokolli artikli 3 teises lõigus sätestatud vabastusega.

35. Komisjon arvab, et lähtuvalt Viini konventsioonist tuleb protokolli tõlgendada lähtudes selle mõttest ja eesmärgist. Käesoleval juhul hõlmab protokolli artikli 3 teise lõigu sõnastus ühenduste teostatud vallas- ja kinnisvara oste, kusjuures Euroopa Kohus on otsustanud, et selle hulka kuuluvad igat liiki ostutehingud, sealhulgas teenuste osutamine; sellest nähtub sõnasõnalise tõlgendamise keeld.

36. Protokolli koostajad taotlesid pigem ühenduste, nende vara, tulude ja muu omandi vabastamist siseriiklikest kohustustest, olgu need siis otsesed või kaudsed maksud, lõivud või tollimaksud.

37. Komisjon põhjendab oma seisukohta majandusliku kaalutlusega, lisades veel, et registreerimislõiv on tegur, mis lisandub hinnale, mida SA MCFE sai osutatud teenuste eest, nii et igal juhul on tegemist (tegelikult ühenduse poolt tasutavasse hinda sisse arvatava) kaudse maksuga protokolli artikli 3 teise lõike tähenduses. Komisjoni arvates kinnitab seda ka asjaolu, et ühenduselt saab summa välja mõista vaid vara ostu või teenuse osutamist käsitleva lepingu täitmise raames. Üheski teises valdkonnas ei saa siseriiklik kohus teha otsust ühenduse suhtes, kuna ühendusega seotud vaidluste lahendamine kuulub muidu üksnes Euroopa Kohtu pädevusse.

38. Järelikult sisaldub riigilõiv juba kaupade või teenuste hinnas, mida ühendus võib enda tarbeks omandada, ja seda hõlmab protokolli artikli 3 teises lõigus ette nähtud hüvitus.

39. *Belgia valitsus* on seevastu seisukohal, et registreerimislõivu seaduse artiklis 142 sätestatud riigilõiv ei ole kaupade või teenuste hindades sisalduv maks, mis oleks vabastuse alus, vaid — nagu esimese astme kohus juba õigesti otsustas — riigilõiv, mis põhineb kohtuotsusel. Protokolli artikli 3 teise lõigu viide „ulatuslikele ostudele" näitab, et selle sätte kohane vabastus ei ole üldise iseloomuga. Igal juhul tuleb märkida, et riigilõivu ei kohaldata siis, kui ühendus sooritab oste ametlikuks kasutamiseks, vaid pigem siis, kui ühenduse suhtes on tehtud kohtuotsus seoses mõne lepingulise kohustuse täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmisega.

40. *Itaalia valitsus* nõustub sisuliselt Belgia valitsuse seisukohaga ning on vastu protokolli artikli 3 teise lõigu kaudsete maksude vabastuse — mis valitsuse arvates on nii oma sõnastuselt kui ka mõttelt ja eesmärgilt selge — laiendamisele.

## 2. Õiguslik hinnang

41. Esmalt tuleb nentida, et käesolevas asjas puudub vaidlus riigilõivu liigitamise üle kaudseks maksuks, kuna pooled vaidlevad põhikohtuasjas protokolli artikli 3 teise lõigu tõlgendamise üle. See liigitamine näib siiski olevat analüüsimist väärt, kuivõrd otsest maksu määratletakse maksuna, mida kogutakse otseselt isikult, keda majanduslikult selle maksuga koormatakse. [14]

42. Riigilõivu liigitamist ei tule rohkem lähemalt uurida, kuna üksnes siseriiklik kohus saab hinnata „vajadust tema otsuse tegemiseks saada Euroopa Kohtult eelotsust kui ka Euroopa Kohtule esitatud küsimuste asjakohasust" [15].

43. Protokolli artikli 3 teine lõik ei käsitle igal juhul üksnes kaudseid makse ja müügimakse, vaid ka „vallas- ja kinnisvara hinnas sisalduva[i]d kaudse[i]d maks[e] ja müügimaks[e]".

44. Võrreldes protokolli artikli 3 esimeses lõigus sätestatud otsestest maksudest tingimusteta vabastamisega, on vabastus kaudsetest maksudest protokolli artikli 3 teise lõigu kohaselt oluliselt tagasihoidlikumalt sõnastatud: esiteks ei tagata üldiselt kõigist kaudsetest maksudest vabastamist, vaid üksnes nende hüvitamist või tagastamist; teiseks seotakse asjaomased meetmed tingimustega — nimelt üldise teostatavuse reservatsiooniga („[a]lati kui võimalik, [...] liikmesriikide valitsused") ning ka ühendusesisese konkurentsi kahjustamise keeluga.

45. Lisaks tugineb protokolli artikli 3 teine lõik vaid vallas- ja kinnisvara hinnale, ja seda ainult ühenduse ametlikuks kasutuseks ulatuslike ostude puhul, mille hind sisaldab selliseid makse.

46. Sellega on põhjendatud, miks on pooled keskendunud eelkõige küsimusele, kas registreerimislõivu saab vaadelda hinna osana. Komisjoni ja SA MCFE vahelise lepingu õiguslik olemus ei ole oluline, kuna Euroopa Kohus oli otsuses AGF Belgium seisukohal,

14 — Vt minu 17. märtsi 2006. aasta ettepanek kohtuasjas C-475/03: Banca popolare di Cremona, milles otsus tehti 3. oktoobril 2006 (EKL 2006, lk I-9373, ettepaneku punkt 48 jj). Vt ka Muller, A. S. *International Organizations and their Host States, Aspects of their Legal Relationship*, Kluwer, 1995, lk 240: „Within the classification of taxes, direct taxes are those taxes which are demanded directly from the person or entity expected to pay it, without making use of an intermediary."

15 — Vt eelkõige 12. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-145/03: Keller (EKL 2005, lk I-2529, punkt 33).

et hoolimata protokolli artikli 3 teise lõigu sõnastusest, on selle sätte kohaselt teenuse hind võrdsustatav kauba hinnaga.

47. Seega tuleb nõustuda Belgia valitsuse seisukohaga, et protokolli artikli 3 teise lõike laiendav tõlgendamine, mida pooldab komisjon, ei näi tulenevat selle sätte sõnastusest, kuna registreerimislõiv ei ole lepinguliselt kokkulepitud vastutasu koostisosa. See lõiv kehtestatakse pigem siis, kui tegemist on õigusvaidlusega asjaomase lepingu täitmise üle.

48. Nimelt juhtudel, kui vaidlus tuleb lahendada kohtus, viitab registreerimislõiv tihedale seosele vaidlusaluse kohustuse täitmisega. Just sellise riigilõivu arvutamise viis, mida arvutatakse protsentuaalselt vastavast väljamõistetud summast, toob kaasa selle, et registreerimislõiv on väljamõistmise puhul võrdväärne „hinnalisandiga". Seega ei ole komisjoni seisukoht juba algusest peale täiesti põhjendamatu.

49. Nagu juba nähtus kohtuasjast AGF Belgium, ei sõltu protokolli artikli 3 teise lõigu tõlgendamine oluliselt selle sõnastusest. Pigem on palju olulisemad selle mõte ja eesmärk. Komisjon viitab siin õigesti Viini konventsiooni artikli 31 lõikes 1 sätestatud tõlgendamise üldnormile. [16] [17]

50. Ühendustele antud immuniteedid ja privileegid ei ole kindlasti eesmärk omaette, vaid need peavad kergendama ühendustel neile lepingutega pandud ülesannete täitmist. [18] Need peavad eelkõige takistama „ühenduse funktsioneerimise ja sõltumatuse" ohustamist. [19] Selle juurde kuulub tingimus, et liikmesriigid ei tohi saada õigustamatut rahalist eelist seeläbi, et ühenduse eelarvesse suunatud vahendid suunatakse ümber liikmesriigi riigikassasse. [20]

16 — 23. mai 1969. aasta Viini konventsioon rahvusvaheliste lepingute õigusest riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide vahel või rahvusvaheliste organisatsioonide vahel.

17 — „Lepingut tõlgendatakse heas usus, andes lepingus kasutatud mõistetele konteksti arvestades tavatähenduse ning *lähtudes lepingu mõttest ja eesmärgist*" (kohtujuristi kursiiv; originaal prantsuse keeles).

18 — Schweitzer, Grabitz/Hilf, *Art. 291 EGV*, punkt 13 (28 EL, oktoober 2005).

19 — Ühenduste privileegide ja immuniteetide funktsionaalne iseloom: vt seoses arestimisega 11. aprilli 1989. aasta määrus kohtuasjas 1/88: SA Générale de Banque (EKL 1989, lk 857, punktid 2 ja 9) ja seoses lojaalse koostööga siseriiklike kohtutega 13. juuli 1990. aasta määrus kohtuasjas C-2/88: Zwartveld (EKL 1990, lk I-3365, punkt 19 jj).

20 — Vt kohtujurist F. G. Jacobsi ettepanek kohtuasjas AGF Belgia, mille otsusele viidati eespool 3. joonealuses märkuses, punkt 37, ja kohtuasjas Muller, lk 234: „The fundamental principle of sovereign equality is another rationale. This principle precludes that funds which have been contributed to international organizations by states are diverted into the treasuries of host states by means of national taxes and duties levied on the organization."

51. Vaidlusalusest riigilõivust saab Belgia rahalise eelise, mis ei kujuta endast — käesoleval juhul Belgia kohtuorganite — teenuse eest tasumist. See paneb ühenduse eelarvele märgatava koormuse, mistõttu tekib küsimus, kas selline koormus ei ole vastuolus protokolli artikli 3 teises lõigus sätestatud vabastusega.

52. Komisjon on õigesti märkinud, et asjaomaste siseriiklike kohtute pädevus ühenduse kohustamisel piirdub nende juhtudega, mis käsitlevad lepingute täitmist. Belgia kohtute pädevus tuleneb komisjoni arvates vastavas liikmesriigis asuvate ühenduse talituste eelarvevahendite käsutajate suurest arvust. Sellel põhjusel näib nimetatud koormus ühenduse eelarvele vältimatuna. [21]

53. Sellise koormuse kooskõla osas protokolli artikli 3 teise lõiguga tuleb sedastada, et registreerimislõiv kehtestatakse tihedas seoses lepingute täitmisega, mille ühendus on sõlminud oma vajaduste rahuldamiseks või asutamislepinguga antud pädevuse teostamisel. Siinjuures on küsitav, kas vaidlusalust riigilõivu saab õiguslikult või majanduslikult käsitleda komisjoni poolt makstava rahalise soorituse osana.

54. Registreerimislõivu kehtestamine annab aga Belgia riigile teiste liikmesriikidega võrreldes rahalise eelise ühenduse eelarveliste vahendite ümberjagamise mõttes, mis lisaks sellele võib raskendada asutamislepingust tulenevate ühenduse ülesannete täitmist.

55. Protokolli artikli 3 teises lõigus sätestatud vabastust käsitlevate sätete eesmärgist järeldub, et puudub igasugune kahtlus, et kuigi vaidlusalune registreerimislõiv ei kujuta endast otsest maksu, millele kohaldub protokolli artikli 3 teises lõigus sätestatud vabastus, kuulub see siiski vastupidi Belgia ja Itaalia valitsuse seisukohtadele protokolli artikli 3 teise lõigu kohaldamisalasse.

56. Seetõttu teen ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele, et protokolli artikli 3 teine lõik on protsentuaalsele riigilõivule, mis kehtestatakse kohtuotsuste puhul, millega mõistetakse välja rahasummasid või kohustatakse üle andma väärtpabereid, kohaldatav niivõrd, kui seda riigilõivu ei käsitleta protokolli artikli 3 esimeses lõigus sätestatud otsese maksuna.

21 — Näiteks muu kohtualluvuse kindlaksmääramise teel.

## V. Ettepanek

57. Tuginedes eelnevale, teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour d'appel de Brruxelles'i esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Protokolli artikli 3 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et riigilõiv, mis määratakse kohtumenetluses kaotanud poolele, kellelt on mõistetud välja konkreetne rahasumma, ei kujuta endast maksu või tasu, mis katab avalike teenuste kulud.

2. Protokolli artikli 3 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et see on protsentuaalsele riigilõivule, mis kehtestatakse kohtuotsuste puhul, millega mõistetakse välja rahasummasid või kohustatakse üle andma väärtpabereid, kohaldatav niivõrd, kui seda riigilõivu ei käsitleta protokolli artikli 3 esimeses lõigus sätestatud otsese maksuna.